Anu Mutanen, OTT, julkisoikeuden apulaisprofessori 16.2.2026

LAUSUNTO EDUSKUNNAN PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI ESITUTKINTALAIN, OIKEUDENKÄYNNISTÄ RIKOSASIOISSA ANNETUN LAIN JA OIKEUDENKÄYMISKAAREN 11 LUVUN 3 B §:N MUUTTAMISESTA (HE 188/2025 VP)

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan pyytämänä lausuntona otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä esitän kunnioittavasti seuraavan.

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia ja oikeudenkäymiskaarta. Esityksen mukaan esitutkinnan ja syyteharkinnan osalta muutettaisiin asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittämistä ja käsittelyä, rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta, toimenpiteistä luopumista, esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta, loppulausuntomenettelyä ja päätösten perusteluvelvollisuutta. Lainsäädäntöön lisättäisiin säännökset oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoittamisesta kuulusteltavalle sekä tiedottamisesta esitutkinnassa. Lisäksi mahdollistettaisiin yleistiedoksiannon käyttö ja rikosilmoituksen liittäminen samasta rikoksesta tehdylle aikaisemmalle ilmoitukselle. Rikosasioiden tuomioistuinkäsittelyn osalta mahdollistettaisiin haasteen puhelintiedoksianto silloin, kun asia voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä tai vastaajan poissaolosta huolimatta. Vastaavaa menettelyä voitaisiin käyttää myös haastemiehen tavatessa sattumalta jonkun haastettavan. Kirjallisen menettelyn ja poissaolokäsittelyn soveltamisaloja laajennettaisiin korottamalla enimmäisrangaistuksia ja sujuvoittamalla näiden menettelyjen käyttöä.

Ehdotusten taustalla ovat pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyvät rikosprosessin sujuvoittamiseen liittyvät kirjaukset. Muutoksilla tavoitellaan rikosoikeudenhoidon resurssien nykyistä oikeudenmukaisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa kohdentamista. Tavoitteen on oikeusturvan tehostaminen ja käsittelyaikojen lyhentäminen. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2026.

Esitykseen sisältyy suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskeva jakso (12). Perustuslakijaksossa on tehty arviointia suhteessa perustuslain 21 §:n mukaiseen oikeusturvaperusoikeuteen. Lisäksi on viitattu perustuslain 3 §:ssä tarkoitettuun tuomiovallan käyttöön. Perustuslakijaksoon sisältyy arviointia myös suhteessa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklaan ja etenkin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan. Esillä on myös asiaan liittyvää perustuslakivaliokunnan tulkinkäytäntöä sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Asiakysymyksinä perustuslakijaksossa tarkastellaan esitutkintaa koskevia muutosehdotuksia, tiedottamista esitutkinnassa, tiedoksiantosääntelyä sekä kirjallista menettelyä ja poissaolokäsittelyä. Esityksen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Arvioinnin lähtökohdat

Ehdotettu rikosprosessin sujuvoittamista koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 21 §:n kannalta. Mainitun perusoikeussäännöksen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain 21 §:n 2 momentissa on säännökset oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä. Momentissa luetellaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tärkeimmät osa-alueet eli käsittelyn julkisuus (ks. esim. PeVL 31/2005 vp, s. 2–4, PeVL 17/2002 vp, s. 4, PeVL 15/2002 vp, s. 4), oikeus tulla kuulluksi (PeVL 15/2006 vp, s. 3, PeVL 8/2004 vp, s. 3, PeVL 13/2003 vp, s. 5, PeVL 60/2001 vp, s. 3), vaatimus päätöksen perustelemisesta sekä oikeus hakea muutosta. Luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi (HE 309/1993 vp, s. 74). Vaille erillistä mainintaa lainkäytön oikeussuojatakeiden joukossa on jätetty muun muassa vaatimukset käsittelyn suullisuudesta (ks. esim. PeVL 39/2014 vp, s. 2–4, PeVL 31/2005 vp, s. 2–4). Nämä oikeussuojan osa-alueet sinänsä sisältyvät oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitteen piiriin. Niiden konkreettiset järjestelyt ja mahdolliset rajoitukset ovat jääneet lailla lähemmin säänneltäviksi, mutta näiltäkään osin lainsäädäntö ei saa vaarantaa kenenkään oikeusturvaa. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvat ylipäätään muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa ja KP-sopimuksen 14 artiklassa erityisesti rikoksesta syytetylle taatut oikeudet (HE 309/1993 vp, s. 74) sekä Euroopan unionin oikeuden asettamat vaatimukset (ks. esim. PeVL 35/2024 vp, kappale 4).

Perustuslain 21 §:n säännökset eivät estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (HE 309/1993 vp, s. 74, ks. esim. PeVL 35/2024 vp, kappale 6).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja asioiden viivytyksettömään käsittelyyn liittyvien perusoikeuksien merkitykseen oikeusvaltion kulmakivinä (PeVL 12/2017 vp, s. 2, PeVL 14/2016 vp, s. 9, PeVL 29/2014 vp, s. 2). Ehdotus on yleisesti huomionarvoinen myös perustuslain 3 §:ssä tarkoitetun tuomiovallan käytön kannalta (ks. PeVL 53/2014 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta on korostanut, että tuomioistuinten ja muiden oikeusturvan toteuttamisesta vastaavien viranomaisten perusrahoitus on turvattava riittävällä tavalla hankalassakin taloustilanteessa (PeVL 19/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2016 vp, s. 9, PeVL 9/2016 vp, s. 5, PeVL 29/2014 vp, s. 2). Valiokunta on korostanut, että tämän johdosta oikeusprosessien keventämiseen ei ole syytä ryhtyä vain toimintamenojen säästöjen tavoittelemiseksi (PeVL 5/2018 vp, s. 2).

Yleisarvio

Ehdotetulla rikosprosessin sujuvoittamisella voi lähtökohtaisesti olla perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan toteutumista edistävää vaikutusta. Esityksessä pyritään osaltaan vähentämään oikeusturvan kannalta ongelmallista oikeudenkäyntien viivästymistä esimerkiksi siirtämällä rikosasioiden käsittely nykyistä laajemmin kirjalliseen menettelyyn ja poissaolokäsittelyyn. Lisäksi esimerkiksi ehdotukset oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoittamisesta kuulusteltavalle sekä tiedottamisesta esitutkinnassa pitäisivät sisällään oikeusturvaa suojaavia ulottuvuuksia.

Esityksen vaikutuksenarvioinnissa on toisaalta mainittu epävarmuustekijöitä siinä, missä määrin ehdotetut muutokset tosiasiassa johtavat esitettyihin ajallisiin tai resurssien säästöihin. Huomionarvoista on myös se, että esityksessä ei ehdoteta otettavaksi käyttöön uudenlaisia, kevennettyjä prosesseja, kuten syyteneuvottelun tehostamista tai pikaoikeudenkäyntejä, jotka saattaisivat muodostaa nyt ehdotettuja tehokkaampia keinoja rikosoikeusjärjestelmän jutturuuhkan hallintaan.

Uudistuksen tärkein mahdollinen vaikutus liittynee joka tapauksessa rikosprosessin jutturuuhkan hallintaan. Vaikka yksittäisten asioiden käsittely ei nopeutuisi merkittävästi, voidaan uuden sääntelyn avulla vähentää sellaisten käsittelyjen määrää, jotka peruuntuvat vastaajan passiivisuuden vuoksi. Tämä vaikuttaa myönteisesti oikeusprosessin läpimenoaikoihin ja estää tarpeettomia lykkäyksiä tai palautuksia.

Esityksellä on toisaalta heikentäviä vaikutuksia oikeudenkäynnin avoimuuteen ja julkisuuteen, kun kirjallisen menettelyn ja poissaolokäsittelyn soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavan vakavampiinkin rikoksiin. Lisäksi kyse olisi osin myös siitä, että eräitä rikosprosessiin nykyisin kuuluvia seikkoja jätettäisiin tekemättä, kuten esitutkinnan tekemättä jättäminen ja keskeyttäminen sekä siirtyminen laajemmin yleistiedoksiantoihin.

Tehokkuustoimien rinnalla on tärkeää turvata oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja ylipäänsä oikeusturva toteutuminen. Tehostamista ei saa tehdä ihmisten oikeusturvan kustannuksella. Kysymys on siten myös sen arvioinnista, miten voidaan löytää hyväksyttävä tasapaino prosessin keventämisen ja oikeusturvan toteutumisen välillä. Lisäksi rikosprosessia sujuvoitettaessa ja asianosaisten oikeusturvaa parannettaessa on samalla säilytettävä lainkäytön korkea laatu. Oikeuslaitoksen toiminnan asianmukaisuuden kannalta tulisi varmistaa riittävät resurssit sen sijaan, että etsitään säästöjä, jotka johtavat perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen heikennyksiin. Pidän asianmukaisena esityksen mainintoja siitä, että rikosprosessien sujuvoittamisen tavoitteena on, että viranomaisten voimavaroja voitaisiin nykyistä paremmin kohdentaa mahdollisimman vaikuttavalla tavalla ja siten, että asiat voidaan käsitellä ilman aiheetonta viivytystä ottaen huomioon objektiivisesti arvioitava oikeusturvan tarve.

Katson tarpeelliseksi korostaa tarvetta seurata ehdotettujen muutosten vaikutuksia, esimerkiksi niiden mahdollista vaikutusta uusintarikollisuuteen ja oikeudenkäyntien julkisuuden kokemukseen, myös yhdessä muiden valmisteilla olevien rikosprosessuaalisten muutosten kanssa.

Esityksen perustuslakijaksossa on käsitelty kaikkiaan kattavasti ja asianmukaisesti asian keskeisimmät perustuslakikysymykset. Myös esitettyihin johtopäätöksiin voi suureksi osaksi yhtyä. Katson tarpeelliseksi kiinnittää kuitenkin erikseen vielä huomiota muutosehdotuksiin poissaolokäsittelystä ja kirjallisesta menettelystä.

Poissaolokäsittely

Esityksessä ehdotetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (ROL, 689/1997) 8:11 §:n mukaisen poissaolokäsittelyn soveltamisalan laajentamista. Poissaolevalle vastaajalle voitaisiin tuomita nykyisen kolmen kuukauden asemesta enintään yhden vuoden vankeusrangaistus. Lisäksi ROL 8 luvun 12 §:n säännös mahdollisuudesta tutkia ja käsitellä asia vastaajan poissaolosta huolimatta tämän nimenomaisella suostumuksella poistettaisiin. Mainittuun pykälään otettaisiin uusi säännös siitä, että poissaolokäsittelyssä voidaan ottaa vastaan todistelua, joka on nimetty haastehakemuksessa tai joka muutoin on hyvissä ajoin ennen asian käsittelyä saatettu vastaajan tietoon ja hänelle on varattu tilaisuus lausua siitä.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut ROL:n säännöksiä, joilla kirjallisessa menettelyssä ja vastaajan nimenomaisella suostumuksella toimitettavassa poissaolokäsittelyssä tuomittavat enimmäisrangaistukset korotettiin kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen vankeutta. Perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain 21 §:ään kiinnittyvien oikeudenkäynnin luonteenomaisten piirteiden lisäksi sääntelyn arvioinnissa merkityksellistä on erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa turvattu oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. (PeVL 5/2018 vp, s. 4.)

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 c kohdan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on korostettu vastaajan läsnäolon merkitystä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin järjestämisessä (ks. esim. Hermi v. Italia, 18.10.2006, 58 kohta). Luopuminen oikeudesta on kuitenkin katsottu mahdolliseksi, jos se on tapahtunut vapaaehtoisesti sekä nimenomaisesti tai muuten yksiselitteisesti ja jos tärkeä julkinen etu ei vaadi vastaajan läsnäoloa (Hermi v. Italia, 73 kohta).

Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettu sääntely merkitsi periaatteellista muutosta lähtökohtaan, jonka mukaan vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä häntä koskevassa rikosoikeudenkäynnissä. Valiokunnan mielestä, lausunnossa mainittu ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö huomioon ottaen, ehdotettu muutos ei ollut kuitenkaan ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa. Valiokunnan mielestä lakivaliokunnan oli kuitenkin syytä vielä tarkkaan harkita sääntelyn soveltamisalaa erityisesti vailla syytetyn läsnäoloa tuomittavien rangaistusten enimmäismäärien osalta. (PeVL 5/2018 vp, s. 4.)

Poissaolokäsittelyissä ei ole vastaajaa eikä asiamiestä paikalla, mutta asia voidaan siitä huolimatta käsitellä ja ratkaista. Poissaolokäsittelyt ovat poikkeus siitä ROL 8:3 §:n mukaisesta pääsäännöstä, että vastaajan tuomitseminen edellyttää tilanteen mukaan vastaajan tai asiamiehen läsnäoloa pääkäsittelyssä (ks. KKO 2022:34, kohta 10). Oikeuskäytännön mukaan poissaolokäsittelyn edellyttämä selvitysaste on saavutettavissa lähinnä suhteellisen yksinkertaisissa rikosasioissa (ks. KKO 2025:53, kohta 13).

Ehdotusta rangaistusuhan nostamisesta kolmesta kuukaudesta yhteen vuoteen ROL 8:11 §:ssä on pidettävä varsin merkittävänä muutoksena. Myös monien rikoslajien törkeitä tekomuotoja voitaisiin jatkossa käsitellä poissaolokäsittelyssä. Ehdotettu muutos ei ole arvioni mukaan kuitenkaan ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa, myös ottaen huomioon ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö. Mietintövaliokunnan olisi kuitenkin syytä vielä tarkkaan harkita sääntelyn soveltamisalaa erityisesti vailla syytetyn läsnäoloa tuomittavien rangaistusten enimmäismäärien osalta.

Sääntely jättää tuomioistuimelle merkittävää harkinnanvaraa siitä, voidaanko asia tutkia ja ratkaista ROL 8:11 §:n mukaisesti ja mikä on asiassa tarkoituksenmukainen käsittelymenettely. Pääsääntönä olisi kuitenkin jatkossakin, että vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jollei katsota, ettei henkilökohtainen läsnäolo ole asian selvittämiseksi tarpeen.

Nähdäkseni sääntelyyn sisältyy riittävästi vastaajan oikeusturvaa turvaavia säännöksiä, kuten edellytys siitä, että vastaajan läsnäolon ei ole asian selvittämiseksi tarpeen ja että asia käsitellään mahdollisimman tarkoituksenmukaisessa menettelyssä. Samaan tapaan oikeusturvan kannalta merkityksellinen on myös laillista estettä koskeva muutos 8:11 §:ssä sekä 8:12 §:ssä todistelussa säädettäväksi ehdotettu. Lisäksi nykyisen ROL 8:12 §:n poissaolomenettelyn ehdotettu poistaminen selkeyttäisi poissaolokäsittelyjä.

Ehdotetut poissaolokäsittelyn muutokset vaikuttavat rikosprosessin sujuvoittamisen kannalta perustelluilta eivätkä muodostuisi ongelmallisiksi perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta. Samalla on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että oikeudenkäyntiin osallistuminen on osa rikoksentekijän vastuunkantoa ja prosessuaalista kohtaamista sekä ylipäänsä merkityksellistä koko oikeudenkäynnin legitimiteetin kannalta. Ehdotettu sääntely ei saa siten johtaa liian kevyeen poissaolomenettelyn käyttöön.

Kirjallinen menettely

Esityksessä ehdotetaan kirjallisen menettelyn soveltamisalan laajentamista ja menettelyn keventämisestä. ROL 5 a luvun mukainen kirjallinen menettely soveltuisi jatkossa rikoksiin, joista säädetty enimmäisrangaistus olisi nykyisen kahden vuoden asemesta neljä vuotta vankeutta. Menettelyssä voitaisiin tuomita nykyistä pidempi, enintään yhden vuoden vankeusrangaistus. Lisäksi menettelyn edellytyksiä kevennettäisiin siten, että henkilön katsottaisiin yksiselitteisesti suostuneen kirjalliseen menettelyyn, jos hän on esitutkinnassa ilmoittanut aikovansa suostua siihen eikä haasteen tiedoksi saatuaan määräajassa vaatisi pääkäsittelyn toimittamista.

Poissaolokäsittelyn ohella kirjallinen menettely muodostaa poikkeuksen rikosasioiden käsittelyn pääsääntöön siitä, että rangaistukseen tuomitseminen edellyttää vastaajan henkilökohtaista kuulemista tai että häntä on edustanut asiamies (ROL 8:3.1 §).

ROL 5 a lukua (243/2006) säädettäessä perustuslakivaliokunta totesi, että esimerkiksi vaatimus käsittelyn suullisuudesta kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin. Valiokunta totesi kirjallisen menettelyn edellytyksenä olevaa vastaajan suostumuksen merkitystä arvioidessaan, että tuolloin ehdotettu sääntely ei ollut ristiriidassa perustuslain tai Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Yhtenä kriteerinä tässä arvioinnissa oli

valiokunnan mukaan se, että vakavimmat rikosasiat oli suljettu suostumuksenvaraisen kirjallisen menettelyn ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunta totesi, että suostumuksen aitouteen ja vapaaehtoisuuteen sekä nimenomaisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota, kun kysymys on oikeusturvasta rikosoikeudenkäynnissä. Samalla on varmistuttava siitä, että suostumuksen antaja tietää ja ymmärtää suostumuksen merkityksen. (PeVL 31/2005 vp, s. 3.)

Esityksen säätämisjärjestysjaksossa esitetyin tavoin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan luopuminen oikeudesta suulliseen käsittelyyn tulee antaa pätevällä tavalla yksiselitteisesti ja tietoisena tahdonilmaisun seurauksesta.

Ehdotetut muutokset kirjalliseen menettelyyn merkitsevät olennaista muutosta nykyisin voimassa olevaan sääntelyyn. Kirjallisen menettelyn soveltamisalaa laajennettaisiin merkittävästi. Soveltamisalan laajentaminen toisi kirjallisen menettelyn piiriin useita tunnusmerkistöltään monimutkaisia rikoksia. Muutos mahdollistaisi kirjallisen menettelyn lähes kaikkia kvalifioituja rikoksia koskevien syytteiden käsittelyssä. Lisäksi menettelyn keventämisen osalta luopuminen nykyisin vaadituista edellytyksistä, joiden mukaan vastaajan tulee tunnustaa syytteessä kuvattu teko ja nimenomaisesti suostua kirjalliseen menettelyyn ja luopua oikeudesta suulliseen käsittelyyn, olisivat oikeusturvan toteutumisen kannalta merkittäviä heikennyksiä nykyiseen. Yksilön oikeusturvan kannalta on ylipäänsä merkille pantavaa, että esityksellä yhtä aikaa korotettaisiin menettelyssä annettavaa enimmäisrangaistusta sekä muutettaisiin vastaajan tunnustukseen ja suostumukseen liittyvää edellytystä. Pidän ehdotettuja muutoksia perustuslain 21 §:n mukaisen oikeusturvan näkökulmasta olennaisina.

Vastaajalla olisi toisaalta mahdollisuus halutessaan aktivoitua haasteen saatuaan vastustamaan kirjallista menettelyä ehdotetun 5 a luvun 2 §:n mukaisesti 14 päivän kuluessa tiedoksiannosta. Nähdäkseni erityisesti tämän vuoksi järjestelyn voi katsoa täyttävän kokonaisuutena arvioituna ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ilmenevät vaatimukset.

Arvioinnissa on syytä ottaa huomioon myös se, että kirjallinen menettely johtaisi rikosasioiden käsittelyssä menettelyn avoimuuden ja julkisuuden huomattavaan rajoittamiseen. Nähdäkseni ehdotetun soveltamisalan laajuutta olisi syytä vielä harkita perustuslain 21 §:n mukaiseen oikeusturvaperusoikeuteen liittyvistä syistä. Tarpeelliset poikkeukset käsittelyn suullisuuteen olisi perusteltua tehdä siten, että mainittu oikeusturvan tae pääsääntönä säilyisi. Vaikka ehdotus ei tekisi kirjallisesta menettelystä pakollista, tulisi joka tapauksessa varmistaa, ettei esimerkiksi ratkaisutoiminnan määrällisen tehokkuuden korostaminen voi johtaa kirjallisen menettelyn muodostumiseen pääsäännöksi. Lisäksi yksilön oikeusturvan näkökulmasta olisi tärkeää säilyttää varovaisuus kirjallisen menettelyn käytössä etenkin tilanteissa, joissa vastaajan passiivisuus voi johtua esimerkiksi päihde- tai elämänhallintaongelmista.

Helsingissä 16.2.2026

Anu Mutanen, OTT, julkisoikeuden apulaisprofessori